SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 36. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, FEBRUARY 23, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 23-го ЛЮТОГО 1991 Ч. 36. РІК XCVIII.

ВІДБУЛАСЯ НАРАДА ГАЛИЦЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Львів (УНІАР). — В суботу, 16-го лютого, у приміщенні Львівського оперного театру відбулася Галицька Асамбля — спільна сесія Рад народних депутатів Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей. Були також представники від Волинської, Рівенської, Чернівецької, Закарпатської, Житомирської та Вінницької Обласних Рад.

Обговорювалися питання про економічну співпрацю, про політичну ситуацію та про єдність українських земель. Серед гостей Асамблеї були: перший заступник голови Верховної Ради УССР Іван Плющ; лідер парляментарної опозиції академік Ігор Юхновський; народні депутати України Михайло Горинь, Дмитро Павличко, Роман Іваничук, Михайло Косів; представники різних партій; депутати рад інших областей; директор Міжнародного інституту менаджменту в Женеві д-р Богдан Гаврилишин. Оплесками зустріли присутні заяву І. Плюща про те, що в Києві отримують спотворену інформацію про події в Західній Україні та його високу оцінку діяльности керівників Обласних Рад регіону, зокрема Вячеслава Чорновола та Миколи Яковини.

Спільна сесія трьох галицьких Рад прийняла угоду про співпрацю у сферах економіки, культури, освіти тощо, про єдність українських земель. Учасники сесії відкинули тенденції до перегляду кордонів, що з'явилися у певних колах деяких сусідніх держав у зв'язку з ліквідацією наслідків пакту Молотова- Ріббентропа. Основою для входження західньо-українських земель до складу України є тільки Акт Злуки УНР та ЗУНР з 22-го січня 1919 року, сказано в документі.

Галицька Асамблея звернулася до рад Волині, Закарпаття, Рівенщини, Буковини з пропозицією приєднатися до цього документу. Спільна сесія закликала Верховну Раду республіки дати політичне та правове обґрунтування єдности України.

Делегати Асамблеї прийняли також ухвалу про проведення 17-го березня обласних референдумів. Вирішено, що в разі затвердження Верховною Радою УССР формулювання бюлетеню, що не відповідатиме інтересам представлених на сесії областей, одночасно зі всесоюзним буде проведені обласні референдуми, на яких громадяни відповідатимуть на питання: „Чи хочете ви, щоб Україна стала незалежною державою, яка самостійно вирішує всі питання своєї внутрішньої та зовнішньої політики і забезпечує рівні права громадян, незалежно від їхньої національної та релігійної приналежности?" Галицька Асамблея закликала Верховну Раду УССР провести аналогічний референдум на всій території республіки.

Тим часом комуністи зібрали свою нараду-семінар в Ужгороді. Як повідомляє урядова пресова служба „Укрінформ", в нараді взяли участь працівники партійних комітетів західніх областей України — Волині, Закарпаття, Івано-Франківщини, Львівщини, Рівенщини, Тернопільщини, а також Молдови. Обговорювалися проблеми міжнаціональних відносин, відзначено, що комуністичні осередки цих регіонів діють у нелегких умовах, окремі з них вивихилися в опозиції. Закликано до відродження ленінських принципів. Ядром цієї праці, на думку завідуючого відділом національної політики ЦК КПСС Вячеслава Михайлова, має стати „мистецтво узгодження національних інтересів".

В Івано-Франківському 19-го лютого зібралася ще одна нарада трьох областей, так би мовити, антигалицька компартійна асамблея. Під час робочого дня в персональних службових автомобілях прибули до Івано-Франківського партійні керівники з усіх міст і райцентрів Галичини. Характерним для цього зібрання було те, що журналіста газети „Галичина" Івано-Франківської Обласної Ради Богдана Вівчара буквально виштовхнули за двері під бурхливі оплески та гучне „ура". Це називається — плюралізм по-комуністичному. Лідери „керівної і спрямовуючої" партії занепокоїлися так, що навіть дали доброго прочухана охоронцям, які чергували у фойє обкому КПУ, за недопильнування.

(Закінчення на стор. 3)

УРП ЗАКЛИКАЄ НЕ ПРОВОДИТИ НАРАД У МОСКВІ

Київ (ПС УРП). — Тут у неділю, 17-го лютого, Рада Української Республіканської Партії ухвалила і оприлюднила звернення до урядів країн-учасниць Гельсінкської наради з питань безпеки та співробітництва в Европі, до координаційного центру „Варшава-90" та до всіх політичних партій демократичного спрямування. У зверненні УРП закликає застосовувати свій вплив для переміни місця проведення третьої конференції в питаннях Гельсінкського процесу восени 1991 року зі столиці СССР Москви до іншої країни.

У зверненні сказано: „Ми вважаємо, що уряд СССР не дотримується взятих на себе Віденськими угодами 1989 року зобов'язань у галузі прав людини, а проголошений ним курс на демократизацію суспільно-політичної системи активно згортається. Іде неприхований наступ проти національно-визвольного руху, нехтуються громадські і політичні права людини. При цьому цинічно застосовується військову силу, влаштовуються судові розправи та шельмування інакодумців. Просимо також розглянути питання про включення України, як суверенної держави і члена ООН, до числа країн-учасниць наради з питань безпеки і співробітництва в Европі. Тільки в незалежній демократичній українській державі можуть бути реалізовані політичні, соціяльні і національні права усіх її громадян".

З огляду на те, що важливою подією в політичному житті СССР стане референдум 17-го березня, УРП оприлюднила також звернення до громадян України з закликом під час референдуму голосувати проти збереження СССР у будь-якій формі. „Тільки незалежна демократична українська республіка може забезпечити своїм громадянам гідне життя", — сказано в документі.

Рада УРП уважає референдум 17-го березня неправомірним, а його результати незаконними, тому якими б не були ці результати, вони не можуть стати перешкодою на шляху до незалежности. Нав'язування імперським центром всесоюзного референдуму є порушенням суверенних прав України.

Рада УРП вважає, що будь-які референдуми в Україні можуть стати чинними лише під умовою зміни колоніяльного статусу на державний. Результати референдуму в умовах окупації та за законами інших держав не можуть визначати долю України. Референдум повинен бути проведений тільки згідно з законами республіки. Суб'єктом будь-якого державного договору повинні бути держави, а не окремі громадяни.

На засіданні 17-го лютого Рада УРП заявила також про своє ставлення до відновлення Кримської автономії. Як відомо, 12-го лютого комуністична більшість у парляменті України прийняла закон про відновлення Кримської АССР у складі України. Цьому передував проведений партократами 20-го січня референдум у Криму щодо його статусу. Цими акціями кримська шовіністична партократія створює для себе „відділене князівство", ігноруючи права репресованого кримсько-татарського народу, який бойкотував референдум 20 січня.

У Криму налічується 750, 000 українців, але там немає ні одної школи, де можна було б вивчати рідну мову. Немає газет, театрів, а раді опередачам українською мовою відведено лише 10 хвилин на тиждень. Ство-

(Закінчення на стор. 3)

Варшавський Пакт буде розпущений

Москва. — Пресовий секретар президента СССР Михаїла Горбачова Віталій Ігнатенко, виступаючи на пресовій конференції, повідомив, що від 1-го квітня Варшавський Пакт припинить існування як військова організація.

В. Ігнатенко представив прийняте рішення як жест „доброї волі Москви, яка надіється на відповідну реакцію Заходу".

У Польщі, Мадярщині, Чехо-Словаччині та інших країнах колишнього совєтського блоку міцніють тенденції не просто до розриву зі Совєтським Союзом, але до явної орієнтації на Захід у політичному, економічному і навіть військовому відношенні.

Москва продовжує робити добру міну при поганій грі, твердячи, що мова йде лише про ліквідацію військової структури спільноти, але реальність говорить сама про себе: східньоевропейські країни втягуються в орбіту вільного світу.

З військової точки зору розпад Варшавського Пакту може бути названий кінцем доктрини совєтської стратегічної переваги. Совєтські танки і літаки пересунуться на сотні кілометрів на схід, і повернутися назад їм буде нелегко: колишні союзники, не кажучи вже про країни НАТО, виступлять проти такої спроби зі спротивом.

Корейці відкривають Карпати

Київ (УКРІНФОРМ). — Свою першу ділову візиту на Івано-Франківщину здійснила група південнокорейських бізнесменів. З Сеулю у Карпати їх запросив президент Американської посередницької фірми „Трейд Інтернешенал" з Вашінгтону Богдан Винничок і проходила ця візита під патронатом Українського Фонду Миру.

Гостей з Південної Кореї, зокрема президента фірми „Саннілеңд" Сунг Ду Хана цікавили різноманітні пропозиції про створення спільних підприємств, закупівлі уже готової продукції за валюту, і доставу українській стороні технологічного обладнання, різних машин, механізмів. В ході знайомства з фабриками і заводами Івано-Франківського, Коломиї, Тисмениці корейські бізнесмени підписали на місці кілька протоколів про наміри, взяли з собою багато зразків прикарпатської продукції, щоб провести аналізи, зробити маркетінг, а потім продовжити переговори, встановити стабільні контакти. Гості також мали зустрічі з керівниками Івано-Франківського облвиконкому.

„Я дуже задоволений цією візитою на Івано-Франківщину, — сказав Сунг Ду Хан. — У Карпатах я побачив не тільки чудові краєвиди, щирих і добрих людей, але й великі можливості для міжнародної торгівлі".

Літак „Мрія" прилітає до Гартфорду

Гарфорд, Конн. — Як повідомляють з Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля, сюди на міжнародне летовище Бредлі прилетить між 8-им і 10-им березня найбільший транспортний літак з України „Мрія", щоб забрати ліки, вітаміни, харчові продукти і різне лікарське приладдя та машини — все призначене для допомоги жертвам Чорнобиля та населенню України.

Це вперше „Мрія" приземлиться на східньому побережжі ЗСА і з цього приводу керівництво міжнародного летовища Бредлі, що розташоване недалеко Гартфорду, приготовляється до того з великим захопленням. Вже є заплановані тури для довколишнього населення, щоб оглянути цей найбільший транспортний літак. Як відомо, в червні минулого року „Мрія" була прилетіла до Оклагоми.

Окремо готується до прилету українська громада Гартфорду і Ню Гейвену, що бере активну участь в акції допомоги Україні, а тепер матиме нагоду бути свідками, в який спосіб ця допомога дістається в Україну.

На ці привітання є запрошені засоби масової інформації.

МОСКВА ПРЕДСТАВИЛА НОВИЙ ПЛЯН ЗАМИРЕННЯ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ

Моска. — Міністер закордонних справ Іраку Тарік Азіз повернувся сюди у четвер вночі, 21-го лютого, та після зустрічі з президентом Михаїлом Горбачовим речник Кремля проголосив, що президент Саддам Гуссейн погодився на пропонований Совєтським Союзом плян замирення.

У Вашінгтоні Марлин Фицвотер, речник Білого Дому, заявив, що зусилля СССР в цьому напрямі є „корисними", але водразу підкреслив і те, що президент Джордж Буш має „поважні застереження" до запропонованого пляну та має на меті їх докладніше розглянути разом із своїми союзниками поки дасть свою конкретну відповідь.

Задержуючись на поодиноких точках запропонованого пляну, речник М. Горбачова, Віталій Ігнатенко, кількакратно підкреслював, що першою точкою цього пляну є вперше конкретна згода Іраку відтягнути свої війська з Кувайту „цілковито та безумовно". Одначе в дальшому тягу його запевнень про необхідність прийняття цього пляну він сказав, що ця перша згода Іраку про „цілковите та безумовне" відтягнення своїх військ з Кувайту базується на цілому ряді не надто сконкретизованих вимог. Для того, щоби затримати бодай деякі надії на прийняття пляну Москви В. Ігнатенко старався всіми способами представити його позитивні сторони, підкреслюючи при тому, що подробиці згаданих вимог і запевнень будуть незабаром виправлені. Ані Саддам Гуссейн, ані Т. Азіз не дали жадних коментарів. У контрасті до минулотижневого пляну Багдаду, тепер не згадується про комплексну розв'язку палестинської проблеми.

У п'ятницю вранці президент Джордж Буш і прем'єр-міністер Англії Джан Мейджор заявили, що запропонований Москвою плян має забагато лякун. Не зважаючи на дипломатичні заходи, бомбардування військових позицій в Іраку та Кувайті продовжувалось.

Відкривається нова виставка та великодні програми в УМ

Ню Йорк. — У суботу, 2-го березня, в 6-ій год. вечора тут в Українському Музеї відкривається виставка писанок і обрядового печива.

На виставці буде обрядове печиво, яке є пов'язане з важливими подіями в житті людини (народини, весілля, смерть), з працею в полі (орання, сіяння, жнива) та з календарними святами (Різдво, Великдень). За традиціями матерей і бабусь обрядове печиво на виставку було виконане жінками з української громади.

Куратором виставки є Любов Волинець, куратор етнографічної колекції Українського Музею. Вона є автором тексту ілюстрованого каталогу виставки, що вийде українською і англійською мовами.

У зв'язку з виставкою заплановано в музеї зайняття і курси.

Виготовлення українських писанок: діти і дорослі матимуть нагоду навчитися писати писанки з традиційними українськими мотивами. Дати: 9-го, 10-го і 17-го березня. Час: год. 9:30 вранці до 12:30 по полудні і год. 1:30 до 4:30 по полудні. Оплата за одне зайняття: дорослі 15 дол., пенсіонери і студенти від 16 років 10 дол., діти від 12 до 16 років безплатно, члени дістають знижку 15%.

Показ техніки писання українських писанок: досвідчені писанкарки демонструватимуть процес виготовлення писанок. Також буде показаний фільм Славка Новицького „Писанка". Дати: 3-го і 30-го березня. Час: год. 1-ша до 5-ої по полудні. Вступ: дорослі 2.50 дол., члени, пенсіонери і студенти 2 дол., діти до 12 років безплатно.

Українські великодні звичаї: два зайняття для дорослих і молоді від 16 років. Учасники обзнайомляться з українськими великодніми традиціями та практично навчаться пекти паски. Дати: 16-го і 23-го березня. Час: год. 10-та вранці до 1-ої по полудні. Оплата за одне навчання: дорослі 10 дол., пенсіонери і студенти 8.50 дол., члени дістають знижку 15%.

Вартість матеріялів включена в оплату за навчання. Свої вироби учасники можуть взяти додому. В справі реєстрації телефонувати: (212) 228-0110.

Курси частково фінансовані стейтовою радою мистецтва.

Адреса Українського Музею: 203 Друга авеню, Ню Йорк, Н. Й. 10003. Музей відкритий від середи до неділі включно, від 1-ої до 5-ої год. по полудні.

В Чехо-Словаччині передали українську телевізійну програму

Пряшів, Чехо-Словаччина (М. Мушинка). — Українці Чехо-Словаччини нарешті дочекалися свого „віконця" в телевізії, за яке боролися майже чверть століття.

У вівторок, 15-го січня, центральна словацька телевізія в Братиславі передала першу програму „Передачі для національностей", що буде появлятися на екранах телевізорів покищо раз у місяць і буде присвячена національному життю угорців, німців і русинів-українців на території Словаччини.

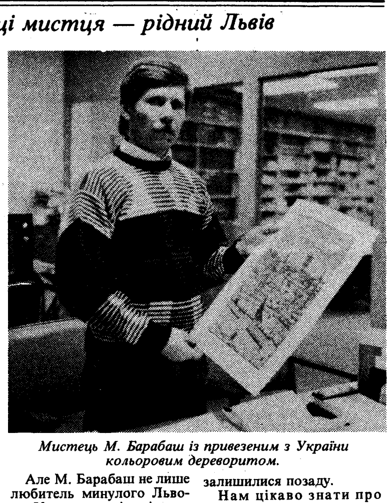
В українській частині першої передачі із вступним словом виступив голова Ради Союзу Русинів-Українців Чехо-Словаччини Микола Гиряк. Директор Театру ім. О. Духновича Ярослав Сисак розповів про працю свого театру та його дальші плани. Глядачі цілої республіки мали змогу побачити зразок останньої прем'єри Театру ім. Духновича — дитячої п'єси „Ноно" Влада Угляра та Мирослава Караска. На екрани цієї першої передачі потрапив і різдв'яний вертеп у виконанні хлопців із села Іновець Михалівецького округу та репортаж із Маланчиного вечора у Кошицях.

Цікаво відзначити, що диктор вів передачу не українською літературною мовою, а місцевою лемківською говіркою.

У серці мистця — рідний Львів

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Скромно і з деякою несміливістю до нашої редакції заходить з картинами під пахою Михайло Барабаш — молодий, надійний графік зі Львова, що ще зовсім недавно після довгого чекання приїхав до ЗСА на відвідини. Він розкладає перед нами свої праці — дереворити і лінорити, здебільша з історичною тематикою відображення старих міст давньої Галичини. Ось перед нашими очима старий Звенигород, наше родинне місто Львів з так близькою споминами вулицею Коперника, але у XIX сторіччі, і сьогоднішнім видом на вулицю Козака, якої ніяк не вдається нам розпізнати. З мистецької теки графіка виходять також рідкісні картини у прегарних лагідних красках — це, як він пояснює, такі, які малює олійними фарбами, а відтак відбиває в одному примірнику.

З кишені виходить наверх прегарно виконана збірка поштівок п.н. „Віхи історії Львова", що складається з дев'ятьох карточок та має ще і вступну статтю пера Б.Ф. Смоляка з короткою історією Львова, замітками про мистця М. Барабаша, підкреслюючи, що він так захоханий у Львів, як колись майстри давнини. „Львів — одне із загадкових міст України — запрошує в глибини своєї історії, ненав'язливо нагадує сучасність", — закінчує Б.Ф. Смоляк.

Мистець М. Барабаш із привезеним з України кольоровим дереворитом.

Але М. Барабаш не лише любитель минулого Львова. У нього вже і серія графічних творів „Реквієм" про Великий голод в Україні, яка, як нам розповідає, ще не закінчена, і відлуння останніх подій в монотипіях п.з. „Відродження", „Пробудження" та „Збережемо історію", які постали у пропам'ятному 1990 році.

Питаємося мистця як постають його твори, а він відповідає нам, що багато з тематики залежить від його настрою, а національне відродження мусіло сколихнути кожним тож і мистці не залишилися позаду.

Нам цікаво знати про мистецький шлях молодого графіка.

Він розповідає, що навчався в Українському Поліграфічному Інституті у Львові на факультеті графіки, а тепер працює викладачем Львівського училища прикладного мистецтва ім. Івана Труша. Він, член Спілки Художників України, має вже за собою понад 50 виставок індивідуальних та збірних. Майстерня у нього дома і там виконує він свої

(Закінчення на стор. 3)

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ УНРАДИ В АВСТРАЛІЇ

Оттава. — У зв'язку з своєю службовою поїздкою до Нової Зеляндії і Австралії в справах федерального уряду Канади, інж. Микола Світуха, як голова Комісії зовнішніх зв'язків і заступник голови УНРади, відбуде в березні ряд зустрічей з проводом і членами Товариства Прихильників УНР в Австралії та українською громадою в Сіднею і Мелбурні. Метою зустрічей буде поширення зв'язків УНРади і передача інформації про ролю ДЦ УНР в світлі біжучих подій в Україні.

У СВІТІ

ЗАХІДНІ ДИПЛОМАТИ заявили, що в Об'єднаних Націях представники ЗСА та Англії сказали представникові СССР, що пропозиція про припинення вогню в околицях Перської затоки є неприємливою тому, що не передбачає конкретного пляну для виведення військ з Кувайту та не зобов'язує Багдаду прийняти всі резолюції Ради Безпеки ОН, пов'язані з ситуацією у Перській затоці. Виглядає, що представники цих двох країн окремо сказали Москві, що хочуть мати згоду Іраку на крайній термін кількох днів про беззастережне відтягнення його збройних сил з Кувайту.

КРЕМЛЬ РОЗПОЧАВ на повну пару атаку проти Бориса Єльцина, присвячуючи тому цілі окремі телевізійні програми та статті в пресі за те, що він публічно осудив президента Михаїла Горбачова й домагався його резигнації. У Верховній Раді СССР голосами 292 депутатів рішено осудити поведінку Б. Єльцина та схвалено резолюцію, що його зауваження в сторону М. Горбачова були переступленням совєтської конституції. Двадцять дев'ять депутатів голосували проти цієї резолюції, а 27 здержалися від голосування. Депутати один за одним підкреслювали не тільки зауваження Б. Єльцина М. Горбачову, але також підтверджували існуючу ривалізацію між обидвома політиками, зокрема від того часу, як Б. Єльцина обрано президентом Російської федерації. Як відомо, Єльцин на кожному кроці намагається здобути для Росії більше політичної та економічної незалежности.

ЕДУАРД ШЕВАРДНАДЗЕ, який минулого грудня зрезигнував з посту міністра закордонних справ СССР, попереджаючи, що існує велика можливість повернення диктатури, знову появився на публічній арені, обіцяючи боронити „нову політичну думку", як провідник незалежного дослідчого інституту закордонної політики. Свій перший публічний виступ після резигнації Шеварднадзе мав у Асоціяції совєтської закордонної політики коротко після того, як цю спілку формально заснували біля 40 урядових та публічних агенцій. У своїй промові Е. Шеварднадзе сказав, що вищезгадана асоціяція має на меті стати форумом для прихильників перебудови, що її на його думку зрадив М. Горбачов.

ХОЧ ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ Буш послідовно твердить, що ціллю воєнних дій в околицях Перської затоки не було і не є усунення з проводу Іраку Саддама Гуссейна, чимале число членів Конгресу уважає, що мабуть недоцільним було б залишати Гуссейна при владі після розв'язки існуючого конфлікту, бо він і надалі буде загрожувати сусіднім країнам на Близькому Сході.

В АМЕРИЦІ

СПРАВА ЗМІНИ БАНКОВОЇ системи в ЗСА вже від довшого часу набирає чимраз більшого розголосу, зокрема з того часу, як велике число комерційних банків по цілій країні почали ліквідуватись, приписуючи велику частину своїх клопотів невідповідній системі. З уваги на це почали напливати пропозиції змін цієї системи, найперше від Уряду президента Джорджа Буша, потім від Конгресу у формі кількох законопроєктів, далі від самих банкирів, економістів і від державних регулюючих контролерів у їхніх публічних виступах. Не зважаючи на те, що вони різняться у багатьох точках, в загальному можна винести враження, що в одному всі вони є згідні — це в тому, щоби Уряд відіграв меншу ролю, як рятівник занепадаючих банків своєю обезпеченевою програмою для вкладників. В дійсності більшість пропозицій є привентивного характеру щоб не допустити до кризи.

СЕНАТ ЗСА СХВАЛИВ законопроєкт, яким звертається до президента Джорджа Буша, щоб накласти санкції на країни та фірми, які виробляють чи вживають хемічну або біологічну зброю. Минулого року президент Буш відкинув майже ідентичний законопроєкт, заявляючи, що такий законопроєкт не давав йому права накладені санкції скасувати, якщо б того вимагала ситуація.

ПІСЛЯ МІСЯЦІВ НЕПРИЄМНИХ, а то й гірких переговорів Уряд президента Джорджа Буша схвалив надати Ізраїлеві запоруку на позичку в сумі 400 міл. дол. на спорудження житлових приміщень для жидів-імігрантів із Совєтського Союзу. Про це повідомив Девида Леві, міністра закордонних справ Ізраїля, телефонічно сам секретар Державного департаменту Джеймс Бейкер, заявляючи йому, що таке рішення схвалено після запевнення Ізраїля, що ці фонди не будуть вжиті на будівлю мешкань для нових імігрантів на окупованих територіях західнього берега ріки Йордан, смуги Гази та в околицях поблизу східнього Єрусалиму.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Єльцин до Ґорбачова: „Зрікайся!"

У вівторок 19-го лютого президент Російської Федеративної ССР Борис Єльцин виголосив через державну радіостанцію довгу промову, яка по суті була найрізкішою критикою Міхаїла Ґорбачова, яку той будь-коли чув. Єльцин промовляв у зв'язку з референдумом, що має відбутися у 15-ти членських союзних республіках 17-го березня цього року. Єльцин домагався від кількох тижнів дати йому змогу промовляти через радіо до народу. Центральні органи влади відтягали цю справу, але видно довше не могли робити це. Єльцин використав нагоду для різкої атаки проти Ґорбачова, закидаючи йому ведення „протинародної" політики, ламання обіцянок і нездатність вивести країну з гострої економічної кризи та ладнати національні вимоги. Він, Єльцин, пригадав, що у 1987 році він перестерігав відверто, що Ґорбачов має у своїй вдачі тягу до диктаторської поведінки, що здійснилося. Єльцин признав, що погодився був на співпрацю з Ґорбачовим на базі пляну про перехід економіки на вільний ринок впродовж 500 днів. Але Ґорбачов те порозуміння зламав і від того пляну відмовився. Тепер Єльцин заявив, що він надалі не співпрацюватиме з Ґорбачовим. Він радить громадянам СССР перетворити референдум щодо дальшого правно-державного статусу окремих республік у референдум про ставлення до Ґорбачова. Він зажадав, щоб Ґорбачов негайно зрікся влади і тимчасово передав її Федеративній Раді Республік. Свою промову Єльцин відчитав, отож до неї приготовився і, мабуть, узгіднив із гуртом своїх однодумців. „Ню Йорк Таймс" з 20-го лютого ц. р. підкреслює у своєму просторому повідомленні цю подію, бо Борис Єльцин користується в імперії великою популярністю. Відомо, що Міхаїл Ґорбачов свою колишню популярність загирив. Він сам свідомий цього, тому відкинув був суґестію Єльцина, щоб президента СССР вибирали у загальних, рівних і безпосередніх виборах, а казав себе вибирати слухняним псевдопарляментом — Радою Народних Депутатів.

Міхаїл Ґорбачов, здається, не є людиною, яка може добровільно зрікатися влади. Закоханий у собі, ласий на титули і жадний влади, він тому й оперся на військо і КҐБ і партії, які так чи так робили і роблять на нього натиск, щоб зберегти за собою владу. Ото ж різкий опозиційний виступ Єльцина правдоподібно не матиме безпосереднього реального значення. Але він загострив внутрішньополітичні відносини й виявив назверх боротьбу за владу, яка ведеться за мурами Кремля. Негайною реакцією Ґорбачова на виступ Єльцина була Ґорбачова вимога, щоби зрікся Єльцин. Це пригадує сварку між школярами: „Ти дурень" — „Ти сам дурень". Полеміка на такому рівні двох найвищих достойників совєтської великодержави не може подобатися громадянам СССР і міжнародному світові. Поки Міхаїл Ґорбачов є президентом СССР, лідери всіх інших країн мусять його визнавати і з ним сяк-так співпрацювати. Але виступ Єльцина безумовно ще більш принизив Ґорбачова в очах 290-мільйонового населення СССР просто тому, що все те, що сказав Єльцин, — це правда. Від осіб, які приїздять до Америки у відвідини родин, можна почути речі про сучасну дійсність в СССР, в які трудно було б повірити, якби не те, що це таки похмура дійсність. За майже три четвертини століття від Жовтневої революції не було такого яскравого розмежування між Комуністичною партією і всією рештою народів. Коли та партія все ще хвалиться восьмицифровим членством, то люди тримають партійний квиток тільки тому, що те членство дає доступ до жолоба. Це упривілейована верства, яка має харчі, одяг і гроші, що їх не має ніхто поза партією. Тому зростає обурення й нехіть до партії. Як довго може тривати такий стан? В історії поняття „довго" і „коротко" дуже простяжні і відносні. Реальнішу вартість має, наприклад, інформація від нюйоркського сенатора Алфонса Д'Амато, республіканця, який їздив у цьому місяці до Москви з групою членів Конґресу і, повернувшись до Вашінґтону, повідомив, що вони запросили Єльцина прийхати до Вашінґтону. Це поличник для Ґорбачова, бо доказує, що керівні кола у Вашінґтоні, принаймні — законодавці, рахуються з можливістю упадку Ґорбачова, запрошуючи його потенціяльного наступника.

Це може потривати ще довго. Але процес розпочався. Єльцин зробив добру прислугу добрій справі.

Микола Бараболяк

БАЙ, БАЙ, ПЕРЕБУДОВО?

Можна говорити нині про „перестройку" — як „блаженної пам'яти", як щось, що погребано? З деяким ваганням — можна. Кажу, з ваганням, бо не може собі уявити, що командна господарська система може бути в СССР вповні завернена. Але з другого боку — важко теж повірити, що в СССР могла б у короткому часі бути уведена якась хоча б змодифікована система вільного ринку. Коли кілька тижнів тому Ґорбачов задекретував виміну 100-і 50-ти рублевих банкнотів на банкнот меншої вартости, то дехто добачувався в тому головно намір „обдерти" людей, черговий замах „урівняловки" удолину. (Бути заможними і жити в достатках мають право тільки партійні галапаси). Влада виправдує реформу тим, що йдеться про конфіскату прибутків спекулянтів, „мафії", яка, використовуючи нагоду, надмірно наживається. Не взято тут до уваги того, що спекулянти не громадять прибутків по банках і не ховають їх у матрацах, а зараз же міняють на доляри чи іншу „тверду" валюту. Реформа ударила головно по малому щадникові, який приховує гроші на такі „люксуси" як автомобіль чи навіть кращий телевізор. Кажуть, можеш виміняти більше як дозволено, але докажи, що заощадження зроблені з леґальних прибутків... А таке небезпечно починати.

Реформа з виміною валюти мала б теж запобігти інфляції: зменшити обіг рублів, бо їх надруковано забагато у відношенні до продуктивности, і тому забагато рублів гониться за дуже обмеженою кількістю продуктів. Проте вона вдарила у Ахілеву п'яту системи: угробила нарастаючу, чи радше, відживаючу підприємчивість людини і сміливість наражуватись на ризико для зиску. А без гону „заробити" — вільного ринку не вродиш! Реформа матиме поважні, далекойдучі наслідки.

Нехай назвемо тих, що беруть участь у чорному ринку, спекулянтами. Все це ринок і — зародок справжнього. Врешті без нього люди, коли б здались тільки на леґальний ринок, пропали б. Спекуляція, жадоба зиску, використовування, — це невід'ємні атрибути вільного ринку і капіталізму, хоч це безсумнівно неґативи. Візьміть хоч би спекуляції на біржі (стакмаркет). Але капіталістична система на тому просперує; тепер і Кремль визнав, що ця система має вищість над марксівською „уровнялвкою униз". Виглядає так, що далі панівний „тріяд" — партія, КҐБ, військо — задекретував і подав Ґорбачову як директиву: „нельзя" дати змогу розвиватися системі вільного ринку! Для партократії-бюрократії вільний ринок — це смертельна небезпека. Якщо виродиться командна господарська система (а економіка все ж таки рішає про все!) то партократія втратить рацію існування і ґрунт під ногами, і партократи можуть утратити і дещо більше, коли вийдуть на світло денне всі їхні „заслуги". Тому: давай назад! Очевидно, прямувати назад не можна надто драстично, бо „перестройці" уже шостий рочок. Але так, полегеньки: налякати усіх індивідуальних малих підприємців і тих, які об'єдналися у кооперативи, що це ховзьке, непевне діло. Можуть тебе брати „на учоти" (на облік), як ти ведеш бізнес, де дістаєш продукти, як калькулюєш ціни?...

Ох, ці ціни! З ними не тільки морока, але й серйозна проблема. Доки не було „чорного" ринку — ціни на все встановлював Центр. Були вони вищі, а частіше нижчі собівартости продуктів. Вони були нижчі на продукти першої потреби, як хліб, і на пальне (електрика), чинші за помешкання, транспорт! Але спробуйте купити щось імпортоване... — не докупитесь. Причина? Вона і в тому, що нема еквівалента вартости рубля. За долара дістанете офіційно 60 американських центів, але і 6 рублів. А на „чорному" ринку — 30, а навіть 50 рублів. То коли ви паскуєте-спекулюєте або дістаєте доляри, то заплатите на колгоспному ринку і 10 рублів за фунт доброго м'яса. Але коли ви пенсіонер і живете на 60-ти рублях місячно — то хоч платите тільки, скажімо, 10 рублів чиншу за помешкання, то м'яса купити не в змозі. В „гастрономах" або м'яса нема, або воно дуже поганого гатунку. То ж яка ситуація? Частина люду задоволена і бажає поширення вільного ринку, але більшість пам'ятає „кращі" часи, коли було всього досить у державних крамницях, і ці люди не є проти повороту тих часів. Система про це знає, і тому так виглядає, що бажання партократів затримати якнайбільше елементів командної економічної системи бере верх.

Остання затія влади з частинною конфіскатою людських заощаджень є проявом намагання партократів, при німому погодженні великої частини мас, затримати в основі командну економічну систему і дати човнові господарської системи далі бовтатись на мілині. Протиреформаторським силам допомогла безсумнівно затія Америки на Близькому Сході. Які, отже, вигляди перестройки, децентралізації економічної, а за тим політичної системи в СССР? Як нині — не рожеві.

Але співати перестройці „вічная пам'ять" ще передчасно. Для нас ліквідація перебудови була б дуже неприємною, бо тільки через економічну децентралізацію може прийти до політичної, з чим в'яжемо наші незалежницькі сподівання.

Максим Бойко

ІСТОРІОГРАФІЯ ПОВСТАНСЬКОГО РУХУ НА ВОЛИНІ М. СКОРУПСЬКОГО

II.

2. „Відділ ФУР": Фронт Української Революції ком. Яворенка (Тиміш Басюк), уродженець с. Борсуків, колиби ген. П. Шандрука. Резидував на хут. Червона. Яворенко захищав позиції УНР. Його сили складалися з 150-200 люда; добре узброєні.

3. „Військові відділи ОУН полк. А. Мельника": цю групу репрезентував командир Хрін, що заложив табір у лісі над озером „Глибоке" весною 1943 р.; надворі ще лежав сніг, початково в таборі було 50 люда.

4. „Військові відділи ОУН Бандери": командир Хрін заклав табір також на весні 1943 р., коли на дворі значно потепліло; табір містився на Залужській горі Франка, мав напочатку коло 100 люда.

З приводу наведеної схеми розміщення бойових сил Максим Скорупський пише: „Проводити боротьбу з окупантом аж чотирма арміями — це було божевілля"... „Було відомо, що йдуть переговори між мельниківцями, бандерівцями та Бульбою-Боровцем в справі створення спільного штабу..." (ст. 94).

Це найголовніші стрижні історіографічної схеми розміщення збройних партизанських сил у їх зародку.

Дальші статті-розділи переважно оперативного змісту, як були публіковані в „Наступах і відступах", важні у них імена, події, менше дат. Максим, промований мечем Сціборського, був примушений умовинами служити в ОУН-б. Він хотів бути зі своїми „хлопцями", що знав їх самопосвяту. Травня 15-го 1944 р. сотня перейшла до Галичини; згідно наказові, передав її іншому командирові.

Друга частина (ст. 249-309) складена десятками років пізніше на основі „перебіжчиків", у ній автор змінив жанр на розповідний. Це документальна повість. Використав він для порівняння вже публіковані праці інших. Автор силкувався знайти тяглість боротьби партизанів на Волині в тих окупаційних умовинах. В основному він поклав сюжет поширеного рукопису „Оля Горошко — кур'єрка УПА", уродженки м. Вишнівця. Їздила вона всюди, була також у Німеччині, але її кликав ліс докінчити зброєю почате діло. В нових контрольних умовинах праця була дуже тяжка.

Повернувшись із закордону домів, Оля Горошко застала повну руїну повстанського руху, на який була велика надія. „Стрибки" щораз викривають нові криївки. Від засідок в околицях Крем'янця невинно гинуть люди. Вона рішилася перебрати команду над тереном, який дуже добре знала. Згодом наладнала конспірацію. Її широке знайомство, навіть із поліцією, запевняє успіх. Оля почала тактикою стрибків нищити їх же. НКВД вирішило за нею слідкувати; вона рішається з Білокриниці переміститися до Голубів біля Крем'янця, щоб перебути там зиму. Весною, 18-го квітня 1949 року, Оля пішла до Мартинівки; там її арештувало МДВ. Її відвезли до Рівного, а потім у Київ. Слідчі-кати перехвалювалися, мовляв: „Як ми її не стригли, не парили та не жарили, а вона — ані словечка"... (ст. 309).

„Послідній слід УПА" на Крем'янеччині позначився напочатку літа 1949 року, коли три узброєні упісти впали в бою з МДБ. Пізньою весною 1955 року в Голубах переходив загін з п'яти озброєних осіб. Їх бачила та з ними розмовляла Мотра Кузьмич, дружина Уласа (310).

Макс живо цікавився минулим УПА. Знаючи людські кволості „натягати правду", він постійно вказував на хиби і всім радив придержуватися правди. Як син Волинської землі, твердо обстоював він первопочатки УПА — це історична Волинь. З цією метою він у другій частині цього збірника у восьми статтях спростовує невірні твердження, почавши від „Літопису УПА, документи і матеріяли", що почав виходити 1976. Він щиро вітає перший том і бажає авторам бути об'єктивними у своїх писаннях. Відзивається він на статтю полк. М. Омелюсіка „УПА на Волині в 1943 р." (Вісті Комбатанта, ч. 1-2, 1966), яку він цінить, але виказує її невірні думки.

З метою ощаджування місця, дальші статті згаданого збірника: І. М. Коваленка, А. С. Борисенка, Василя Макара, цей огляд не розкриває. Довша стаття „Поворот друга", псевдо Граб, який був всюди там, де кипіла боротьба за волю, включно з Українським Леґіоном Самооборони. В 1947 році він був висланий з дорученням в Україну; у поворотній дорозі його затримали на кордоні Польщі і передали до НКВД. Переслухання, суд і заслання, де перебув вісім років. Вдавав він поляка, тому не загинув. Він затримався на Шлезьку. Вернувся він на призначене місце на Заході і передав цінні відомості. Впорядкування збірника вимагає окремого обговорення його третьої частини. Чи знайдеться серед нас письменник, що захоче опрацювати повість на тематиці писань Максима Скорупського-Макса?

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про почуття меншевартости

Пригадуєте, дорогі читачі старшого віку, ці перші роки перебування на „вільній землі Вашінґтона", коли ми щойно вивчали тутешню англійську мову, а наші діти були вже в ній перфектні? Скільки разів траплялося, що ми, перебуваючи з дітьми у різних публічних місцях: в крамниці, підземці чи школі зверталися до дітей українською мовою, а діставили тиху, але дуже рішучу заввагу від них: „говори по-англійськи!" І це можна було зрозуміти, хоч часом ставало нам дуже прикро. Наші діти соромилися нашої поганої вимови, нашої „інакшости", словом усіх познак, що ми не „тутешні".

Від того часу, однак, проминуло багато років, а в Гадзоні чи іншій американській ріці проплило багато, багато води.

Наші діти тепер вже професійні люди, із своїми родинами, із виробленим іменем в американській спільноті, а їхні діти мають шкільними товаришами стільки неукраїнців, що для них розмова іншою мовою не є ані незручністю, ані нічим дивним. Навпаки, вони тепер, коли мають у школі товаришів українського походження, навіть часом перекидаються українськими словами, коли не бажають, щоб інші розуміли, про що вони говорять. І ми з роками якось вивчили англійську мову і, хоч говоримо із сильним акцентом і не завжди правильно, — але ніколи ніхто тому тепер не дивується, бо корейці, порторіканці, жиди з СССР чи інші народи з Південної Америки або Середнього Сходу говорять ще гірше від нас.

Значить, ми усі вже могли давно позбутися будь-якого почуття меншевартости, тим більше, що, як би то не було, ми всі вже почуваємося, автохтонами, американськими горожанами і маємо всі права, які дає демократична країна своїм постійним мешканцям.

А, однак, помимо цього десь там у закутках нашої свідомости мусить ще далі дрімати залишок почуття меншевартости, а з ним — бажання бути доконче такими як „усі", як ваш автохтонний сусіда, якому доконче хочете у всьому дорівняти.

Це почуття меншвартости виявляється часом у дуже дрібних, хоч таки справжніх виявах щоденного життя.

Ось, наприклад, у більшості українських хат, де живуть люди двох поколінь (а звичайно господарі — це професіонали у силі віку), майже незаступимим помічником людських зв'язків є телефонічний відповідаючий автомат, який пояснює, що нікого немає дома, але можна залишити вістку. Тому, що мені доводиться телефонувати у різних громадських (найбільше пластових) ділах дослівно по цілій Північній Америці, я достовірно можу ствердити, що за виїмками кількох випадків, які можна вичислити на пальцях однієї руки, в усіх українських родинах вияснення — відповідь на телефоні, що нікого немає вдома і що слід залишити вістку, є англійською мовою. Чому? Та ж тепер кожна дитина вже знає, що, коли в телефоні не відповідає ніхто безпосередньо, а лиш говорить автомат кілька слів на стрічці, а відтак чути легкий дзвінок, — то це знак, що можна „наговорити", хто ви та чого бажаєте. І ніякий неукраїнець тому не подивується, коли почує щось йому незрозумілою мовою на стрічці. Чи це не є, отже, доказ того залишку почуття меншевартости серед нас? Дрібний, незначний, а все ж такий, що мені і мабуть багатьом приходить на думку майже кожного дня.

О-КА

КОНҐРЕС НАМАГАЄСЬЯ схвалити закон, що допоможе військовикам, які тепер відбувають службу в околицях Перської затоки, успішно полагодити свої фінансові зобов'язання в ЗСА. Цей закон забезпечить всім поворот на працю, котру були змушені покинути, а також не дозволить виселювати родин військовиків з мешкань з уваги на незаплачений чинш і дозволить безкарно відкласти судові справи військовиків та їх родин.

Галина Клід

ХРЕСТ ДОЛІ, АБО СЛОВО ПРО БОРИСА ПЛАКСІЯ

Не раз, повертаючись з чергової поїздки в Україну, я зустрічала у своїх знайомих, поза очевидним інтересом до останніх новин, неприховане здивування на зразок: і не набридло тобі їздити? Адже кожний раз ти переживаєш чи не надлюдський страх, від якого довго „відходиш" у Канаді. Не хочу сперечатись. Кожен має право на своє власне мірило цінностей.

Але чи можна покласти на шальки втому від подорожей і радість від зустрічей з людьми, яких любиш душею, яких щиро шануєш і талантові яких доземно вклоняєшся; зустрічі, які зігрівають тебе, наповняють енерґією добра: котрі пам'ятаєш.

„Я вам свічу сонечком.
Тихо йдіть.
Як вода по каменю,
як вода по білому —
ще тихіше."

Не проміняєш зустрічі з такими людьми ні на які блага та зрівноважений спокій комфорту західньої цивілізації.

Художник Борис Плаксій — один з тих, знайомством з яким я пишаюсь, дружбою якого я дорожу, могутній талант якого осяює мене. Мистець з великої літери, багатогранна обдарованість котрого викликає подив і захоплення кожного, хто буває у його привітному київському помешканні на Оболоні, де і живе, і малює, і твори свої виставляє. Він — живописець, неперевершений портретист, монументаліст, графік, ілюстратор, різьбар, скульптор. І — чесна, непоступлива людина. Це про нього та про Аллу Горську казали, що вони були єдині серед мистецької братії взірцями людської гідности, стійкости та вірности, єдині, що не відмовились, не зважаючи на шалений тиск, від своїх підписів під листами протесту проти ресталінізації в Україні у шістдесятих роках.

Нелегко знайти у собі мужність протистояти свинцевому гнітові влади, залишитись чесним перед своїм творчим покликанням, перед своєю совістю та історією. Дехто заплатив дуже дорогого за свою непоступливість: свободою або й життям, як поет Василь Стус; багатьма роками таборів суворого режиму із забороною малювати, як Опанас Заливаха; гоніннями офіціозу „ремісників від мистецтва", повною ізоляцією на майже два десятиліття від можливости вільно працювати, мати майстерню, виставляти свої роботи на художніх виставках, як Борис Плаксій.

Першим громом на „безхмарному" обрії хрущовської відлиги було дикунське знищення вітражу у Київському Університеті, що зробили Алла Горська разом з Опанасом Заливахою, Людмилою Семикіною та Галиною Севрук. Другим шоком, що перекреслював усі рожеві сподівання української інтеліґенції, було варварське знищення монументального твору Бориса Плаксія — оформлення київської кав'ярні „Хрещатий Яр" у 1971 році. Обидва твори мали одну долю. Унікальний розпис стін кав'ярні, що відтворював етапи історії Києва від Київської Руси до сьогоднішніх днів, став тією останньою краплиною, що переповнила чашу „терпіння" чиновників мистецького офіціозу. Відмовившись переінакшити роботу, як того вимагали або „радили", Плаксій зробив себе ціллю для гонінь, нападів і нещадної критики з боку апологетів соцреалізму. І хоч у другій половині шістдесятих років він був чи не найпопулярнішим монументалістом, про якого писала преса, про творчість котрого точились суперечки, він був звільнений з роботи у київському монументально-декоративному комбінаті Художнього Фонду СССР. Його не прийняли до Спілки Художників. Почалися роки поневірянь мистця, страждання його родини...

Богу дякувати, Борис має вірного друга — дружину Валю. Це її маленькі руки, добро і любов її серця та сильний характер допомогли втримати Бориса над урвищем відчаю безвиходдя — творчого, психологічного, матеріяльного.

„Ножем з п'ятьма пальцями,
шостою долонею,
самі собою
очищайте себе.
Не плачте, і не мовчіть всередині,
і очі горілкою не витирайте.
Розкопуйте круті гори.
Нехай не сиплються.
Краще знайти себе,
аніж зберегти".

Талановитий поет зі своєрідним баченням світу Микола Воробйов, поезію якого із збірки „Пригадай на дорогу мені" я цитую тут, також друг Плаксія. Їх долі і життя переплетені ще з юнацтва. Підвали, в яких вони жили і в котрих творили мистецтво, пов'язали цих двох небуденних художників міцніше, ніж кревність.

Мужньо зносячи поневіряння, Борис Плаксій продовжував каторжно працювати. Був і „білим рабом", виконуючи основну роботу для деяких „благонадійних" знаменитостей від монументально-декоративного мистецтва, що безсоромно привласнювали авторство робіт, виплачуючи Борисові мізерні копійки аби не помер з голоду. Чи був вихід? Ні. Адже вдома чекало двоє малолітніх діток. Оформляв десятки „Дощок соцзобов'язань", цю пародію на ніби-то один з рушійних елементів господарювання при соціялізмі. Шукав будь-яку роботу, щоб втриматися, щоб не загинути. А вдома — малював. І біль душі його виливався у могутньої сили полотнах, яким не було місця на жодній з офіційних виставок: занадто страшна і неприлизана правда кричала звідти пронизливим мовчанням. „Картини великої майстерности, але стилю сумного, суворого", як написав один з відвідувачів персональної виставки, єдиної за все життя майстра, що відбулась весною 1987 року у приміщенні Інституту Фізики АН УССР.

Б. Плаксій створив понад 1,000 робіт у різних жанрах. Одна з них — монументально-декоративна композиція на теми творів М. Коцюбинського у музеї його імени у Чернігові. Вісім місяців одержимо працював художник у підвалі, різьблячи сотні квадратних метрів у дереві. Зіпсував свій зір. Але експозиція, що відкрилась у 1983 році, викликає заслужене захоплення.

Народившись у серпні 1937 року у Смілі на Черкащи-

(Закінчення на стор. 3)

ВИДАННЯ МУЗЕЮ НА ВИСТАВЦІ У ЛЬВОВІ

З нагоди 50-ліття Бібліотеки ім. В. Стефаника у Львові у вересні минулого року було влаштовано виставку книжок, на якій був відділ „Довга дорога на Батьківщину української діяспори". Були експоновані численні видання, подано числа книжок, одержаних з українських установ Америки й Канади; зокрема згадано, що від Українського Музею в Ню Йорку надійшло 15 видань.

Виставка мистця з України в Нюарку

Під час виставки (зліва): Т. Турянська, Н. Клапіщак, О. Манюк, М. Полянська і М. Граб.

У неділю, 10-го лютого, заходом 86-го Відділу СУА відбулася в Нюарку, Н. Дж., дуже успішна виставка пейзажних полотен молодого мистця зі Львова Ореста Манюка.

У великій церковній залі св. Івана Хрестителя, прикрашеній олійними картинами краєвидів рідних Карпат та історично знаними будівлями Львова, присутні зворушливо линули думками та серцями в рідні сторони, в Україну.

Голова 86-го Відділу СУА, Марія Полянська, привітала усіх присутніх, а Мирося Граб, імпрезова референтка, представила талановитого гостя з України.

Орест народився у Львові, де й закінчив середню освіту. В роках 1968—72 студіював у Львівській художній школі, опісля у Львівському Художньому Інституті, де закінчив відділ кераміки в 1983 році. Вивчав живопис з Петром Марковичем, скульптуру з Еммануїлом Мисько та іншими. Орест Манюк є членом Спілки Художників у Львові. В 1988 році мав першу особисту виставку та брав участь в інших виставках. Мав передачі по телевізії та публікації в Україні, які втішалися успіхами. Біля 60 праць Ореста є за межами України в таких країнах: ЗСА, Канада, Арґентина, Австралія, Англія, Німеччина, Польща та інших, у більшості закуплені туристами та перевезені за кордон України. Ця перша виставка в ЗСА познайомила Ореста з українським громадянством Нюарку та околиці, яке прийняло його тепло та прихильно.

У своїм слові Орест подякував присутнім за участь та зауважив, що здавалось йому неначе він вдома, бо навкруги нього розмовляли тільки українською мовою.

А. Кравчук

Відбулася...

(Закінчення зі стор. 1)

На зібранні обговорювалася тактика дій комуністичних організацій перед референдумом і створення нових комуністичних структур на галицьких землях. Лунали заклики не перешкоджати наразі національному відродженню, не воювати проти національних святинь, тимчасово притихнути, а після референдуму, коли буде підписаний союзний договір, швидко поставити все і всіх на потрібні місця.

Місцеві комуністичні лідери вирішили звернутися до Центральних Комітетів КПУ і КПСС з пропозиціями, щоб до галицьких комуністів центр ставився з особливою увагою, з огляду на особливість реґіону. Адже вони перебувають на передньому фронті боротьби з антикомунізмом. Вони також пропонують створити виїзний ЦК КПУ-КПСС на галицьких землях.

На підтвердження того, що в цьому є потреба і що реґіон справді особливий, в той самий день і в той самий час до Івано-Франківського прибула група вірних УАПЦ з сіл Глумацького та Косівського районів і вчинили бешкет в кабінеті голови постійної комісії Обласної Ради з питань законности Романа Куцика. Хтось підбурив вірних, що, мовляв, Обласна Рада відмовилась зареєструвати релігійну громаду, і чиясь невидима рука забезпечила вірних кількома автобусами, які з різних сіл прибули одночасно.

У серці мистця...

(Закінчення зі стор. 1)

дереворити, лінорити і монотипії.

М. Барабаш на перші відвідини у ЗСА привіз із собою понад 30 різних праць, як також цикли тих поштівок, що появилися в 1990 році. Хоча він тут коротко, але вже в неділю, 3-го березня відкриється його виставка в приміщеннях Об'єднання Мистців Українців в Америці в домі Визвольного Фронту, 136 Друга авеню в Ню Йорку. Виставка буде тривати два тижні, а відкриття заплановане на 1-шу год. по полудні. Це буде добра нагода для української публіки познайомитися із цим молодим мистцем зі Львова та з його творчістю.

Питаємося М. Барабаша, які його дальші мистецькі пляни. Розуміється, він, повернувшись додому, буде працювати далі над улюбленою тематикою зображення старих міст Галичини і після Львова та Звенигорода підуть на чергу інші міста, як Самбір, Олесько і інші. Зараз працює над картинами з тематикою національного відродження, бо навіть його, любителя старовини, сучасні події сколихнули до глибини та вплинули на творчий настрій. У довшій розмові в редакції довідуємося також, що М. Барабаш виставляв свої твори на міжнародній виставці у Львові „Плюс 90", про яку ми так недавно писали, і що він виконує також екслібриси та був учасником міжнародної виставки екслібрисів у Вільнюсі в 1989 році.

Перед М. Барабашем стоїть ще довгий та широкий шлях мистецької творчости та шукання нових виявів його таланту.

Але, здається нам, огляда ючи його картини, що його любов до старовинного Львова буде таки завжди на першому місці, а відтворенням його у ґрафіках він пробуджує у нас ще більшу любов до міста Льва.

Хрест долі...

(Закінчення зі стор. 2)

ні, де виріс і закінчив школу, Борис не забуває рідні місця. Данина отчому краю — створення ґалерії образів, навіяних великим Кобзарем: триметрові скульптори, переважно з дуба, „Перебендя", „Катерина", „Тополя" та інші, що зайняли свої місця у парку міста Кам'янка над річкою Тясмин. Здобував освіту у Дніпропетровському художньому училищі, згодом — у Київському Художньому Інституті, який закінчив у 1965 році. Співпрацював з Аллою Горською та Віктором Зарецьким. Оформивши ресторани „Полтава" та „Вітряк", прагнули надати етнографізмові сучасного звучання у композиції, кольорах, пластиці. Роботи їх викликали зацікавлення у знавців та шанувальників. Це було щось нове у монументальному мистецтві. І вони були молоді та дужі. 1967 рік: Аллі 38, Вікторові 43, Борисові 30 років. Їм здавалось, що попереду — все життя. А через три роки — трагічна загибель Алли Горської. 1971 рік — знищення розписів Плаксія. І роки приниження та поневірянь.

Лише у 1978 році його знову прийняли на роботу в той самий комбінат. Оформляв дитячі садки, Київський Молодіжний Театр (колишнє приміщення), деякі наукові установи, фабрики. Про нього і його монументальні праці знову почали говорити. Але для живопису Б. Плаксія не було місця на виставках, так і продовжувало не бути. У 1981 році (через 10 років!) художник зробив другу спробу вступити до Спілки Художників. І знову його не прийняли. А це означає те, що художник не може мати майстерні, не може легко купити ні фарби, ні полотна, ні пензлів, не матиме змоги брати участь у виставках. У цьому — страждення доля мистця, кришталево чиста і правдива його душа, безкомпромісовний характер.

Живопис Б. Плаксія — не пригладжені ностальгійні картинки з українського життя. Це — грім і блискавки, що пронизують твоє єство, краять на шматки твоє серце, випікають очі пекучими слізьми сорому і болю. Творчість його — не розпука від безвиходдя. Його картини більші від життя. Це храм, у який приходиш помолитись. Це очищення душі твоєї від бруду сьогодення; крізь каяття і сльози печалі — до світлого прояснення і усвідомлення від повідальности за своє коріння і за майбутнє твого роду. Це геніальне прозріння художника та його пророцтво.

Програмною живописною працею Плаксія (хоч вона створена зовсім недавно) я вважаю картину „Біль". У ній синтезувалось життєве кредо художника, його роздуми над історією України, долею її народу, його особистий біль. З полотна мати дивиться на вас, ваша мати і ненька-Україна...

Недавно я завважила, що Борис почав вживати більш яскраві фарби. І це було радісним відкриттям для мене...

Освітли свою душу, Майстре, від гіркоти і печалі. Усміхнись до світу різнокольоровими фарбами полотна. Введи нас у свій храм синівської любови до землі української та її народу. І прости нам. За незнання. За твої страждання. За темні і сумні кольори твого мистецтва.

*

Виставка творчости Б. Плаксія відкриється 10-го березня цього року у ґалерії КУМФ, Торонто, у присутності мистця. Виставка триватиме до 31-го березня.

Борис Плаксій: „Біль" (Олія, 1990).

УРП закликає...

(Закінчення зі стор. 1)

рення російськомовної автономії у Криму є незаконним, оскільки Крим не є етнічною територією росіян. Це замах на територіяльну цілість Української ССР, бо питання зміни національно-територіяльного устрою мають вирішувати не менше ніж дві третини членів парляменту. Насправді ж за відновлення Кримської АССР проголосували лише 353 з 450 членів Верховної Ради України.

Справедливе рішення проблеми Криму УРП вбачає у відновленні прав автохтонних народів Криму з урахуванням національних інтересів всіх національних груп і жителів півострова.

Ділимося сумною вісткою, що у вівторок, 19-го лютого 1991 р. відійшов у вічність мій дорогий МУЖ

бл. п.

ЛЕВ ПИЛИПЕНКО

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в суботу, 23-го лютого 1991 р. о год. 9-ій ранку в церкві св. Володимира у Філядельфії, Па., а опісля на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Залишена у смутку:

дружину — СОФІЮ

До українських плавакків

З нагоди 80-ліття СТ „Україна" в червні відбудуться спортові змагання у Львові і в інших містах Галичини. Змагання є заплановані в таких видах спорту як футбол, відбиванка, теніс, шахи, рівнож є запрошені плаваки. Щоб доповнити плавацьку дружину, оцим закликаємо плаваків українського походження голоситися до участи.

Кваліфікації вимагають досвіду в плавацьких змаганнях і відносних успіхів в 50, 100 і 200-метрових віддалях в одному або більше стилях. Подробиці кваліфікацій будуть обговорені при зголошенні.

Особи, що є зацікавлені, мусять зголоситися до 4-го березня. Зголошуватися до: Марія Бокало, 742 Linden Ave., Rahway, N.J. 07065; tel.: (201)382-2223, або Ірина Ісаїв R.D. 6 Box 192, Newton, N. J. 07860, tel.: (201) 383-8636.

Подорож всіх змагунів відбудеться зорганізовано під зарядом і опікою ланков УСЦАК. Відїзд 19-го червня 1991 року. Кошти подорожі для змагунів виносять 1,045 дол. Це включає подорож літаком, переїзди поміж містами, перебування в готелях, харчування три рази денно, додаткові тури театр і інше. При зголошенні слід вплатити завдаток в сумі 300 дол., решту заплатити — до 15-го квітня.

Ділимося сумною вісткою, що в середу, 16-го січня 1991 р. упокоїлася в Бозі наша найдорожча МАМА

бл. п.

ОСИПА СОВИН

нар. 3-го березня 1898 р. в Янові біля Львова

Залишила в глибокій жалобі:

доньку — ОКСАНУ ЦЯПАЛО з мужем ПЕТРОМ
сина — БОРИСА СОВИН з дружиною ОЛЕКСАНДРОЮ
шістьох внуків і двох правнуків

ПОХОРОН відбувся в понеділок, 21-го січня 1991 р. з похоронного заведення Каппа до собору свв. Володимира й Ольги, а опісля на цвинтар св. о. Миколая в Чікаґо, Ілл.

Ділимося сумною вісткою, що 17-го лютого 1991 р. у Львові відійшла у вічність на 98-му році життя наша найдорожча МАМА, БАБУНЯ І ПРАБАБУНЯ

бл. п.

МАРІЯ з КОРМОШІВ КУЗИК

Похоронено її у Львові.

син — ВОЛОДИМИР КУЗИК
внуки — МАРКО КУЗИК з дружиною ПАТРИСЕЮ
РОМАН ТЕРЕБУШКО з дружиною ТЕТЯНОЮ
правнуки — МАРКО І ЛЕСЯ КУЗИК
ЮРІЙ ТЕРЕБУШКО
зять — РОМАН ТЕРЕБУШКО з дружиною ЗІНОЮ
та ближча і дальша родина в Україні, Америці й Канаді

Ділимося сумною вісткою, що в суботу, 9-го січня 1991 р. відійшов у вічність на 73-му році життя наш дорогий МУЖ, БАТЬКО, ДІДО І БРАТ

бл. п.

МИХАЙЛО КОЗАК

довголітній член 22-го Відділу УНС

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в суботу, 12-го січня 1991 р. в похоронному заведенні Cumberland Chapel до української католицької церкви св. Йосифа, а опісля на цвинтар св. Миколая в Des Plaines, Ill.

Залишив у смутку:

дружину — ОЛЬГУ
синів — ДЖЕЙМС з дружиною ДЖОЕН
МИХАЙЛА мол. з дружиною СУЗАННОЮ
ТОМУ з дружиною ПЕТРУСЕЮ
сім внуків
та багато племінників

Ділимося сумною вісткою, що дня 21-го січня 1991 р. відійшла від нас у вічність на 94-му році трудолюбивого життя наша дорога МАМА, БАБЦЯ І ПРАБАБЦЯ

бл. п.

ДОМІНІКА ЯРМАК ГОЛУБИЦЬКА

ПОХОРОН відбувся 25-го січня 1991 р. в Чікаґо, Ілл.

Залишила в глибокому смутку:

доньку — МІРУ ГАНКЕВИЧ з чоловіком ЛЮБОМИРОМ
сина — ВОЛОДИМИРА ЯРМАКА з дружиною УЛЯНОЮ в Україні
внуків — ЛЮБУ, ЛІДУ, РОМУ і БОРИСА з родинами в Америці
ГАЛИНУ І ЛЮБУ з родинами в Україні
правнуків — ВАЛЕРІЯ, ОЛЕКСАНДРА, ЮЛЮ, ОЛЕНКУ І НАТАЛЮ в Україні
ЮСТИНУ І ЮЛЮ в Америці

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Гуморист А. Паламаренко приїжджає до Канади

Фірма „Євшан" повідомляє, що турне відомого артиста, гумориста та майстра художнього слова Анатолія Паламаренка з Києва відбудеться вперше на терені Канади в березні 1991 року.

А. Паламаренко

А. Паламаренко— професійний артист, драматичний актор та лавреат конкурсів художнього слова. Він став популярним з виступів у телевізії, і тепер є актором при Київській фільгармонії та викладає в Київській Консерваторії. В програмі: художнє слово, гумор і сатиру, в ньому: Гоголя „Тарас Бульба", Шевченка „Сон", І. Нечуя Левицького „Кайдашева сім'я", Остапа Вишні „Ярмарок", „Зенітка" та гуморески Степана Олійника, Євгена Дудара, Павла Глазового та інших сучасних авторів.

У зв'язку з мистецькою поїздкою А. Паламаренка появилися дві нові касети у його виконанні. В першому виданні, „Кайдашева сім'я", Паламаренко виконує твір Івана Нечуя Левицького. Друге видання: Смійтеся на здоров'я! Суто гумористичне, і включає серію сатиричних творів і гуморесок. Касети будуть на продаж під час концертів.

Календар концертів: 28-го лютого— Лондон, на місяць березень: 1-го— Віндзор, 2-го— Оттава, 3-го— Монтреаль, 9-го— Вінніпеґ, 10-го— Едмонтон, 11-го— Калґарі, 15-го— Ошава, 16-го— Гамилтон, 17-го— Торонто, 22-го Ґвелф, 24-го— Ст. Катарінс. Просимо слідкувати за оголошеннями в газетах та по окремих містах за остаточними датами, часом та приміщенням виступів.

А. Паламаренко народився на Київщині у селі Макарові в 1939 році. Дитинство проходило разом з батьківськими хліборобськими проблемами. Від матері він перейняв хист уміти відчути образово світ і людей, і тому мав завжди велику насолоду виступати з деклямаціями українських художніх творів перед землеробською авдиторією. Після закінчення Київського Інституту Театрального Мистецтва ім. Карпенка Карого він став професійним артистом. Працював на Поділлі в одному з провідних театрів драматичним актором, але любов до художнього слова взяли верх і він став майстром художнього слова. П'ять разів перемагав у конкурсах майстрів і став лавреатом. Тепер Паламаренко є номінований на державну премію ім. Тараса Шевченка. Репертуар Паламаренка— різноманітний, широкого діяпазону, від Т. Шевченка, М. Коцюбинського, М. Черемшини, Л. Українки, І. Франка до О. Довженка, О. Вишні, І. Тютюнника, І. Драча, Б. Олійника і П. Глазового.

Січневі роковини в Картереті

Українська громада міста Картерету, Н. Дж., об'єднана в громадських організаціях УККА, ООЧСУ, СУК „Провидіння", СУА, УНС, УНП й інших святково відзначила роковини проголошення самостійности і соборности української держави 22 січня 1918 і 1919 років. За старанням голови відділу ООЛ Василя Матлаґи, вже 17 січня посадник міста Картерет Пітер Сіка в залі міського суду в присутності представників міської Ради і всіх українських громадських організацій міста Картерет, підписав проклямацію і прочитав її присутнім, а також сказав від себе кілька слів про Україну та склав подяку українцям за великий вклад праці „в культурно-технологічне життя Америки".

22-го січня о 8-ій годині ранку зібралось українське громадянство коло міської ратуші, щоб віддати честь при піднесенні українського і американського прапорів. Присутні відспівали американський і український гимни, а з короткими промовами виступили посадник міста Пітер Сіка, парох УАПЦ о. Тарас Чубенко, парох УКЦ о. Давид Клуні і голова Координаційної Ради УККА інж. Володимир Янів. В неділю 27-го січня відбулися Богослуження в церквах обох віровизнань в намірені українського народу. В українській католицькій церкві св. Марії прапороносці тримали стійку, а о 3-ій годині по полудні в Українському Народному Домі відбулася святочна академія, яку зібрані розпочали відспіванням американського і українського гимнів. Дальшою програмою вміло провадив голова УККА інж. Володимир Янів.

Вступне слово мав голова ООЧСУ Іван Рачинський. 4-ий Універсал прочитав Олесь Кузишин, проклямацію посадника міста Картерет — Роман Глущак, святочне слово англійською мовою — парох УКЦ о. Давид Клуні. Доповідь українською мовою виголосив Іван Кушнір, а англійською Юрій Глущик.

Про становище в Україні поінформував присутніх молодий гість з України, внук дуже активних громадян Картерету св. п. Ю. і Михайла Микулів, Ю. Микула. Вірш Т. Шевченка „Розрита могила" продеклямував інж. В. Янів. На закінчення голова відділу ООЛ Василь Матлаґа подякував отцям за відправи Богослужень та всім тим, що брали участь в підписуванні проклямації і святочній академії. Відспіванням „Не пора, не пора" закінчено це величаве свято.

Іван Кушнір

Посадник Картерету, Н. Дж., Пітер Сіка 17-го січня 1991 року проголосив 22-ге січня Днем української незалежности в Картереті. На фото (посередині) посадник П. Сіка і представники українських громадських організацій Картерету.

В справі прозірок творів українських мистців в ЗСА і Канаді

Від квітня до червня 1991 року Лідія Боднар-Балагутрак з Гюстону, Тексас буде гостем-мистцем у Львівському Державному Інституті Образотворчого і Прикладного Мистецтва. Вона отримала стипендію Міжнародного Фонду наукових досліджень і обміну (IREX) на подорож і перебування.

В інституті, за допомогою прозірок і неформальних сесій вона плянує представити академічно-мистецькій ґромаді у Львові різні аспекти сучасного мистецтва в Америці. Вона є особливо зацікавлена у зазнайомленні мистців в Україні із працею мистців українського походження поза Україною. Такі мистці, які поділяють нашу предківську родову культуру повинні ввійти до пантеону історії культури України. Щоб зібрати репрезентентивну групу праць українських мистців, які живуть і працюють в ЗСА чи в Канаді, мисткиня запрошує всіх тих мистців, які є зацікавлені в цьому, щоб ділитися своєю працею із своїми колеґами у Львові, післати односторінкове резюме, 1—3 прозірки своїх мистецьких творів і коротку заяву про свою творчість (необов'язкове) на слідуючу адресу до 31-го березня 1991 року: Lydia Bodnar-Balahutrak, 2528 Dryden, Houston, Tex. 77030. , USA.

Матеріяли не будуть повернені якщо не будуть супроводитися заадресованими і оплаченими ковертами. Запити можуть бути спрямовані на цю саму адресу.

Під час її перебування у Львові Л. Боднар-Балагутрак має надію обізнатися з потребами академічної інституції і мистецької громади у Львові і бути зв'язковою поміж мистцями Львова та ЗСА і Канади.

Н. Н.

Ютика відзначила національні роковини

Старанням Відділу УККА 22-го січня представники української громади всіх трьох місцевих парафій разом зі своїми парохами о. крил. Б. Смиком і о. М. Глинським зібралися в будинку міської ради, щоб з посадником міста, як і кожного року, офіційно відзначити 73-тю річницю державности України та 72-гу річницю проголошення Акту соборности всіх українських земель.

Історичне значення цих актів 1918 і 1919 рр. вичерпно з'ясував голова місцевого відділу УККА проф. Б. Рабій, нав'язуючи до сучасних подій в Україні. Посадник міста Люї Ля Полля відчитав проклямацію, а після того всі присутні перейшли на площу перед будинком, де піднесено на щоглу синьо-жовтий прапор при співі українського національного гимну. Перебіг цього відзначення передано того ж дня двічі на місцевій телевізійній програмі.

Святочний вечір з нагоди січневих річниць відбувся в суботу, 26-го січня. Програму відкрив проф. Б. Рабій коротким оглядом сучасної ситуації в Україні. Потім він відчитав проклямацію, проголошену 22-го січня в бюрі посадника міста.

Святочне слово виголосив о. М. Глинський. У змістовній, глибоко продуманій доповіді промовець перейшов усі головні етапи новітньої історії України. Історичний шлях нашого народу не був легкий, але національна свідомість залишалася вічно живою, на її сторожі стояли найкращі сини народу.

Традиція Січневих Універсалів, традиція державности і соборности пережила найважчі переслідування і сьогодні під її прапором знову згуртувалися до боротьби мужні сини і дочки України. Мусимо вірити, що перемога буде по нашій стороні і сповниться пророцтво Тараса Шевченка: „Встане Україна І розвіє тьму неволі"!

Поетичними засобами образів та настроїв передала ці ідеї поезія Ф. Невестюка п. з. „День злуки" в мистецькому виконанні Катрусі Мельник.

Відома вже нашій громаді зі своїх музичних і вокальних виступів Андріяна Ґнап при фортепіяновому супроводі матері, Галини Ґнап виконала дві пісні: „Повіяв вітер степовий" і „В далеку дорогу".

Ще одна поезія, цим разом Ол. Олеся „Живи, Україно", в якій Андріяна зуміла відтворити ентузіязм і порив народу до волі.

На закінчення програми — в'язанка дорогих нам і завжди актуальних стрілецьких пісень: „Гей, у лузі червона калина похилилася" і „Січові Стрільці" у майстерному виконанні Андріяни і Галини Ґнап.

Співом національного гимну закінчила наша громада Січневі роковини.

Я. Т.

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗСА схвалив минулої середи, 20-го лютого, що Уряд може бути потягнений до відповідальности за спосіб впровадження в життя іміґраційного закону з 1986 року. Досі місцеві, окружні та федеральні суди не могли дійти до порозуміння чи такі оскарження проти Уряду можна вносити. Це рішення Верховного Суду голосами 7 до 2 відкриває двері на можливість саме таких позовів Уряду до Федеральних судів багатьма чужинцями, які стараються отримати законний статус на перебування в ЗСА, саме уможливлене двома амнестійними програмами іміґраційного закону з 1986 року.